
Zittingsdocument

A9-0421/2023

8.12.2023

VERSLAG

over de vaststelling van het standpunt van de EU over het bindend VN-instrument inzake bedrijfsleven en mensenrechten, en met name over de toegang tot rechtsmiddelen en de bescherming van slachtoffers (2023/2108(INI))

Commissie buitenlandse zaken

Rapporteur: Heidi Hautala

INHOUD

	Blz.
ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT	3
TOELICHTING	14
BIJLAGE: ENTITEITEN WAARVAN OF PERSONEN VAN WIE DE RAPPORTEUR INPUT HEEFT ONTVANGEN	16
ADVIES VAN DE COMMISSIE ONTWIKKELINGSSAMENWERKING	17
INFORMATIE OVER DE GOEDKEURING IN DE BEVOEGDE COMMISSIE	24
HOOFDELIJKE EINDSTEMMING IN DE BEVOEGDE COMMISSIE	25

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT

over de vaststelling van het standpunt van de EU over het bindend VN-instrument inzake bedrijfsleven en mensenrechten, en met name over de toegang tot rechtsmiddelen en de bescherming van slachtoffers (2023/2108(INI))

Het Europees Parlement,

- gezien de artikelen 2, 3, 8, 21 en 23 van het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU),
- gezien het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie,
- gezien de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten, die door de VN-Mensenrechtenraad zijn goedgekeurd in resolutie 17/4 van 16 juni 2011,
- gezien resolutie 26/9 van de VN-Mensenrechtenraad van 26 juni 2014,
- gezien het geactualiseerde ontwerp van het juridisch bindend instrument dat de voorzitter-rapporteur van de intergouvernementele werkgroep voor onbepaalde duur op 31 juli 2023 heeft verspreid, en de herziene derde versie daarvan die tot stand is gekomen tijdens de achtste vergadering,
- gezien het VN-Verdrag tegen corruptie,
- gezien resolutie 76/300 van de Algemene Vergadering van de VN van 28 juli 2022 over het mensenrecht op een schoon, gezond en duurzaam milieu,
- gezien de richtsnoeren van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) voor multinationale ondernemingen inzake verantwoord ondernemerschap,
- gezien de resolutie van de Afrikaanse Commissie voor de rechten van de mens en van volken van 7 maart 2023 over bedrijfsleven en mensenrechten in Afrika,
- gezien het advies van het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten (FRA) van 10 april 2017 getiteld “Improving access to remedy in the area of business and human rights at EU level” (Betere toegang tot rechtsmiddelen op het gebied van bedrijfsleven en mensenrechten op EU-niveau)¹ en zijn verslag van 6 oktober 2020 getiteld “Business and Human Rights – Access to Remedy” (Bedrijfsleven en mensenrechten – toegang tot rechtsmiddelen)²,
- gezien de conclusies van de Raad van 20 februari 2023 over de prioriteiten van de EU

---

¹ Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten, “[Improving access to remedy in the area of business and human rights at the EU level](#)”, 2017.

² Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten, “[Business And Human Rights – Access To Remedy](#)”, 2020.

in de VN-mensenrechtenfora in 2023,

- gezien zijn resolutie van 25 oktober 2016 over strafrechtelijke aansprakelijkheid van bedrijven voor ernstige schendingen van de mensenrechten in derde landen³,
  - gezien zijn resolutie van 4 oktober 2018 over de bijdrage van de EU aan een bindend VN-instrument inzake transnationale bedrijven en andere ondernemingen met transnationale kenmerken met betrekking tot de mensenrechten⁴,
  - gezien zijn resolutie van 18 januari 2023 over mensenrechten en democratie in de wereld en het beleid van de Europese Unie op dit gebied – jaarverslag 2022⁵, en zijn eerdere resoluties over voorgaande jaarverslagen,
  - gezien artikel 54 van zijn Reglement,
  - gezien het advies van de Commissie ontwikkelingssamenwerking,
  - gezien het verslag van de Commissie buitenlandse zaken (A9-0421/2023),
- A. overwegende dat de EU berust op waarden als eerbied voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en eerbiediging van mensenrechten, zoals vastgelegd in artikel 2 VEU; overwegende dat de EU zich bij haar optreden op het internationale toneel moet laten leiden door die beginselen en moet handelen in overeenstemming met het beginsel van beleidscoherentie voor ontwikkeling, zoals vastgelegd in artikel 208 van het Verdrag van Lissabon;
- B. overwegende dat de uitvoering van de Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling en van het beginsel “niemand aan zijn lot overlaten” impliceert dat economische ontwikkeling gepaard moet gaan met sociale rechtvaardigheid, goed bestuur en eerbiediging van de mensenrechten;
- C. overwegende dat bedrijven belangrijke spelers zijn in de context van economische globalisering, financiële diensten en internationale handel, en dat zij verplicht zijn alle toepasselijke wetten en internationale verdragen na te leven en de mensenrechten te eerbiedigen; overwegende dat bedrijven de oorzaak kunnen zijn van, kunnen bijdragen tot of rechtstreeks in verband kunnen worden gebracht met negatieve effecten op de mensenrechten, zoals moderne slavernij, mensenhandel, gedwongen arbeid, kinderarbeid en andere vormen van arbeidsuitbuiting, landverdrijving, hongerlonen en schendingen van de vakbondsvrijheid, alsook nadelige gevolgen voor het milieu, met inbegrip van verontreiniging, klimaatverandering, milieudegradatie en biodiversiteitsverlies;
- D. overwegende dat ondernemingen kunnen bijdragen tot duurzame ontwikkeling door het scheppen van banen en economische ontwikkeling, en dus een belangrijke rol kunnen spelen bij het bevorderen van mensenrechten en milieunormen en het voorkomen van negatieve gevolgen voor de mensenrechten en het milieu;

---

³ PB C 215 van 19.6.2018, blz. 125.

⁴ PB C 11 van 13.1.2020, blz. 36.

⁵ PB C 214 van 16.6.2023, blz. 77.

- E. overwegende dat de rechten van bedrijven en investeerders gepaard moeten gaan met bindende en afdwingbare verplichtingen wat naleving van het recht inzake mensenrechten, arbeid en milieu betreft;
- F. overwegende dat slachtoffers van wanpraktijken van bedrijven vaak worden geconfronteerd met talrijke en overlappende obstakels bij de toegang tot rechtsmiddelen, met inbegrip van beroepsprocedures en garanties van niet-herhaling; overwegende dat deze obstakels nog groter zijn voor kwetsbare of gemarginaliseerde personen of groepen; overwegende dat straffeloosheid voor mensenrechtenschendingen door sommige ondernemingen nauwelijks wordt aangepakt doordat het ontbreekt aan een robuust en alomvattend regelgevingskader en afstemming op mondiaal en regionaal niveau;
- G. overwegende dat het aantal gevallen waarin bedrijven de rechten van werknemers met voeten treden overal ter wereld toeneemt en dat uit de Global Rights Index van de International Trade Union Confederation blijkt dat 113 landen werknemers het recht ontzeggen om een vakbond op te richten of zich bij een vakbond aan te sluiten, tegenover 106 landen in 2021; overwegende dat in 87 % van de landen het stakingsrecht werd geschonden en dat in vier op vijf landen collectieve onderhandelingen werden geblokkeerd;
- H. overwegende dat de VN-Mensenrechtenraad op 26 juni 2014 een resolutie heeft aangenomen tot oprichting van een intergouvernementele werkgroep voor onbepaalde duur, die een internationaal juridisch bindend instrument moet uitwerken “om de activiteiten van transnationale ondernemingen en andere bedrijven te reguleren in het kader van het internationaal recht inzake de mensenrechten”;
- I. overwegende dat deze intergouvernementele werkgroep, die sinds haar oprichting wordt voorgezeten door Ecuador, tot dusver negen vergaderingen heeft gehouden, alsook een aantal regionale en andere raadplegingen van belanghebbenden, onder meer uit het maatschappelijk middenveld en de particuliere sector; overwegende dat de voorzitter in juli 2023 een geactualiseerd ontwerp van het instrument heeft verspreid in de aanloop naar de negende vergadering van de intergouvernementele werkgroep, die gepland stond van 23 tot en met 27 oktober 2023;
- J. overwegende dat de EU heeft gewerkt aan ambitieuze wetgeving op het gebied van passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven en andere soorten wetgeving, die als basis kunnen dienen voor haar onderhandelingsmandaat; overwegende dat de vertegenwoordiger van de EU bij gebrek aan een onderhandelingsmandaat slechts als waarnemer aan de vergaderingen van de intergouvernementele werkgroep heeft deelgenomen en alleen algemene verklaringen heeft afgelegd; overwegende dat ook de betrokkenheid waarvan andere grote economieën dan de EU blijk hebben gegeven bij de besprekingen, ambivalent is geweest in de loop der jaren;
- K. overwegende dat het standpunt van de EU-lidstaten vervolgens geleidelijk is geëvolueerd en dat een aantal van hen actief heeft deelgenomen aan de recentste vergaderingen van de intergouvernementele werkgroep; overwegende dat Frankrijk en Portugal zich hebben aangesloten bij de groep van “vrienden van de voorzitter” en de voorzitter hebben geholpen bij het opstellen van consensusvoorstellen van regionale

blokken; overwegende dat de Raad in het kader van zijn prioriteiten in mensenrechtenfora in 2023 heeft beloofd “actief deel te nemen” aan de besprekingen binnen de VN over het juridisch bindend instrument, en zich bereid heeft verklaard om met de voorzitter van de intergouvernementele werkgroep en de vrienden van de voorzitter samen te werken “om na te denken over een op consensus gebaseerd instrument dat de bescherming van slachtoffers effectief kan verbeteren en wereldwijd een gelijk speelveld tot stand kan brengen”;

- L. overwegende dat het Parlement meermaals zijn steun heeft uitgesproken voor de VN-besprekingen over het juridisch bindend instrument, onder meer door een aantal resoluties aan te nemen waarin de EU en de lidstaten ertoe worden opgeroepen om constructief aan de onderhandelingen deel te nemen;
- M. overwegende dat de EU de afgelopen jaren blijk heeft gegeven van een grote ambitie wat bedrijfsleven en mensenrechten betreft en een aantal wetgevingsinitiatieven heeft opgestart voor het reguleren van bedrijfsactiviteiten met betrekking tot mensenrechten en milieu- en klimaatgerelateerde verplichtingen, zoals de richtlijn inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid, een voorstel voor een verordening inzake een verbod op met dwangarbeid vervaardigde producten op de markt van de Unie, de verordening inzake ontbossingsvrije producten, de verordening inzake conflictmineralen en de batterijenverordening;
- N. overwegende dat enkele EU-lidstaten, zoals Frankrijk, Duitsland en Nederland, onlangs bindende wetgeving inzake passende zorgvuldigheid hebben aangenomen of voorgesteld en dat een aantal andere lidstaten overweegt dit voorbeeld te volgen; overwegende dat het belangrijk is te zorgen voor samenhang tussen de wetgeving inzake passende zorgvuldigheid op het niveau van de lidstaten of de EU en het juridisch bindend instrument van de VN;
- O. overwegende dat inzake bedrijfsleven en mensenrechten regelgevingsinitiatieven, waaronder wetgeving, zijn aangenomen of in behandeling zijn in niet-EU-landen als Australië, Brazilië, Canada, Ghana, Japan, Mexico, Nieuw-Zeeland, Noorwegen, de VS, Zuid-Afrika, Zuid-Korea en Zwitserland; overwegende dat tal van andere landen een nationaal actieplan inzake bedrijfsleven en mensenrechten hebben opgesteld;
- P. overwegende dat het ontwerp van het juridisch bindend instrument een clausule betreffende organisaties voor regionale integratie bevat om tegemoet te komen aan de respectieve rol van de EU en haar lidstaten;
- Q. overwegende dat bij getroffen gemeenschappen, inheemse volkeren, vakbonden, leden van het maatschappelijk middenveld, wetenschappers en deskundigen wereldwijd sprake is van aanzienlijke en toenemende belangstelling, mobilisatie en verwachtingen in verband met de besprekingen op VN-niveau over het juridisch bindend instrument;

Algemene opmerkingen en het internationale kader inzake bedrijfsleven en mensenrechten

- 1. benadrukt dat de algemene mate van uitoefening van de mensenrechten wereldwijd onder andere afhankelijk is van het gedrag van ondernemingen, gezien de huidige omvang van de globalisering en de internationalisering van bedrijfsactiviteiten en waardeketens; beklemtoont in dit verband hoe belangrijk het is dat ondernemingen

kunnen vertrouwen op goed openbaar bestuur en een alomvattend en goed functionerend rechtsstelsel en -kader om hun verplichtingen op het gebied van de mensenrechten na te komen;

2. spreekt zijn krachtige steun uit voor de volledige tenuitvoerlegging, binnen en buiten de EU, van de internationale normen inzake verantwoord ondernemerschap, ter aanvulling en versterking van de tenuitvoerlegging van de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten; beklemtoont het belang van de leidende beginselen van de VN en de OESO-richtsnoeren en de brede steun die zij krijgen; herinnert eraan dat de leidende beginselen van de VN het enige mondiale kader vormen waarin de verantwoordelijkheid van ondernemingen voor het voorkomen en aanpakken van het risico op negatieve gevolgen van bedrijfsactiviteiten voor de mensenrechten wordt beschreven; benadrukt dat alle werkzaamheden in verband met het juridisch bindend instrument volledig moeten worden afgestemd op deze normen;
3. benadrukt dat maatschappelijk verantwoord ondernemen louter op vrijwillige basis geschiedt en dus niet in afdwingbare instrumenten is opgenomen, en dat dit dreigt te leiden tot marktverstoringen en oneerlijke concurrentie voor de bedrijven die ervoor kiezen zich aan internationale normen te houden of die aan nationale of regionale verplichtingen onderworpen zijn; erkent dat er weliswaar enige vooruitgang is geboekt, maar dat er nog steeds mensenrechtenschendingen plaatsvinden; is daarom tevreden dat er inspanningen worden geleverd om een gelijk speelveld tot stand te brengen en dat wordt gestreefd naar een wereldwijd gesteunde verbintenis met betrekking tot verantwoord ondernemerschap; is ook tevreden met de verschuiving die momenteel plaatsvindt wat normatieve ontwikkelingen betreft, van “soft law”-initiatieven naar bindende normen;
4. beklemtoont dat het belangrijk is om de mazen in de wet- en regelgeving te dichten die door sommige bedrijven en investeerders worden uitgebuit ten koste van de mensenrechten en het milieu;
5. constateert met bezorgdheid dat er in de rechtsstelsels van veel landen nog steeds tal van procedurele, materiële en praktische belemmeringen bestaan wat de toegang van slachtoffers tot de rechter betreft, waaronder problemen met het aanwijzen van de bevoegde rechtbank, belemmeringen in verband met bevoegdheidsnormen, korte wettelijke verjaringstermijnen, buitensporige bewijslast, beperkte of onduidelijke aansprakelijkheid als gevolg van complexe bedrijfsstructuren, toegang tot vertegenwoordiging in rechte en juridische informatie, buitensporige vertegenwoordigingskosten in het buitenland en andere ongelijkheden tussen eisers en verweerders; neemt voorts bezorgd kennis van gevallen van slachtoffers die hun recht willen halen en vervolgens worden geconfronteerd met intimidatie of geweld door de betrokken bedrijven; benadrukt dat kwetsbare of gemarginaliseerde personen of groepen, die mogelijk extra aandacht nodig hebben in het kader van activiteiten voor de betrokkenheid van belanghebbenden, worden geconfronteerd met grotere belemmeringen om op gelijke voet compensatiebetalingen of andere vormen van schadeloosstelling te genieten;
6. benadrukt dat het belangrijk is te voorzien in op het moederbedrijf gebaseerde extraterritoriale regelgeving en toegang tot de rechter voor slachtoffers van

mensenrechtenschendingen door transnationale ondernemingen in het land van vestiging van transnationale ondernemingen; beklemtoont met name dat het belangrijk is duidelijk vast te leggen aan welke verplichtingen transnationale ondernemingen zich moeten houden in verband met de uitbanning van kinderarbeid en gedwongen arbeid uit hun toeleveringsketens en bedrijfsactiviteiten;

7. herhaalt zijn krachtige steun voor het werk dat in de VN via de intergouvernementele werkgroep wordt verricht om het instrument te ontwikkelen; spreekt zijn waardering uit voor het werk van de opeenvolgende Ecuadoraanse voorzitters bij het sturen van deze complexe inspanning en stelt de ondersteunende rol van de “vrienden van de voorzitter” op prijs;
8. verzoekt de voorzitter van de intergouvernementele werkgroep en de VN-lidstaten ervoor te zorgen dat de onderhandelingen op transparante wijze worden gevoerd, met zinnvolle betrokkenheid van alle belanghebbenden, waaronder het maatschappelijk middenveld, vakbonden en werknemersvertegenwoordigers en de particuliere sector, met de nodige aandacht voor kwetsbare belanghebbenden; benadrukt bovendien dat het belangrijk is actieve betrokkenheid van alle regio's te waarborgen, teneinde een doeltreffend instrument te ontwikkelen dat rekening houdt met de wereldwijde diversiteit van de juridische, maatschappelijke en economische realiteit die van invloed is op de mensenrechten, en dat voortbouwt op beste praktijken die op nationaal en regionaal niveau worden toegepast; moedigt regionale mensenrechten- en economische organisaties en autoriteiten aan om deze universele betrokkenheid te helpen faciliteren;

Betrokkenheid van de EU en de lidstaten bij het VN-proces

9. herinnert eraan dat de EU zich er op grond van de Verdragen toe heeft verbonden de mensenrechten wereldwijd te bevorderen en in het kader van de VN te pleiten voor multilaterale oplossingen voor gemeenschappelijke problemen, en dat dit nog niet tot uiting is gekomen in haar deelname aan de intergouvernementele werkgroep met een onderhandelingsmandaat;
10. erkent dat de intergouvernementele werkgroep het enige mondiale en multilaterale forum is waar bindende regels inzake bedrijfsleven en mensenrechten worden besproken en acht het daarom van cruciaal belang dat de EU actief aan dit proces deelneemt, samen met een kritische massa van VN-leden, om tot een op consensus gebaseerd resultaat te komen dat wereldwijd op brede steun kan rekenen;
11. beklemtoont dat de meest recente normatieve ontwikkelingen op EU-niveau inzake bedrijfsleven en mensenrechten belangrijke eerste stappen zijn om aandacht te besteden aan toegang tot de rechter en de rechten van slachtoffers, hetgeen centraal staat in het juridisch bindend instrument als kernverdrag op het gebied van mensenrechten; benadrukt in dit verband de complementaire aard, doelstellingen en reikwijdte van beide normatieve sporen, alsook de noodzaak van samenhang tussen deze twee sporen, die op verschillende niveaus zullen functioneren;
12. is van mening dat de EU actief moet deelnemen aan de lopende onderhandelingen, met name met het oog op de verdere ontwikkeling van het ontwerp van het juridisch bindend instrument, en daarbij de aandacht moet richten op slachtoffers van bedrijfsgerelateerde wanpraktijken in de hele waardeketen, het wegnemen van

belemmeringen voor gerechtigheid en een doeltreffende voorziening in rechte, het waarborgen van een gelijk speelveld en rechtszekerheid voor bedrijven, rekening houdend met de specifieke kenmerken van kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's), en intensievere samenwerking die voortbouwt op internationale perspectieven en beste praktijken; is van mening dat deze deelname uiteindelijk zou bijdragen tot een betere toepassing en handhaving van de mensenrechten op internationaal niveau, en eveneens zou bijdragen tot een gelijk internationaal speelveld en een mondiaal instrument zou opleveren dat brede steun krijgt en geratificeerd is in staten uit alle regio's, met inbegrip van maar niet beperkt tot de Europese Unie, en dat relevant blijft in het licht van evoluerende bedreigingen voor de mensenrechten;

13. is ingenomen met de toezegging van de Raad dat de EU haar betrokkenheid zal versterken en actief zal deelnemen aan de intergouvernementele werkgroep; is echter van mening dat de goedkeuring van een EU-onderhandelingsmandaat de enige zinvolle en tastbare manier is om deze toezegging gestand te doen; dringt er daarom bij de Raad op aan zo spoedig mogelijk een ambitieus onderhandelingsmandaat goed te keuren, zodat de EU actief kan deelnemen aan de onderhandelingen om mee vorm te geven aan het toekomstig juridisch bindend instrument; benadrukt dat de EU in haar standpunt moet streven naar krachtige bepalingen wat handhavings- en monitoringmechanismen betreft, alsook wat toegang tot de rechter voor slachtoffers van schendingen betreft;
14. verzoekt de lidstaten om in afwachting afzonderlijk aan het proces deel te nemen en hun standpunten tijdens de onderhandelingen te coördineren, teneinde een sterk, gemeenschappelijk en duidelijk EU-standpunt te verdedigen, waarbij op constructieve wijze de wetgevingsinitiatieven naar voren worden gebracht die gericht zijn op het reguleren van bedrijfsactiviteiten met betrekking tot mensenrechten en klimaatgerelateerde verplichtingen, en tegelijk waardering wordt getoond voor de tot dusver geboekte vooruitgang; verwacht van de Europese Dienst voor extern optreden (EDEO) en de Commissie, met name de EU-delegatie bij de VN in Genève, dat zij een proactieve en constructieve rol in dit proces spelen;
15. verzoekt de Commissie, de EDEO en de lidstaten proactief in gesprek te gaan met alle partnerlanden en dit onderwerp aan de orde te stellen in hun overleg met niet-EU-landen en regionale organisaties, met name in het kader van de gestructureerde mensenrechtendialogen van de EU; moedigt de EU aan om met name contact te leggen met belangrijke partners die momenteel hun eigen kader inzake bedrijfsleven en mensenrechten ontwikkelen, hetzij op nationaal niveau, zoals Brazilië en Japan, hetzij op regionaal niveau, zoals de Afrikaanse Commissie voor de rechten van de mens en volken en de Inter-Amerikaanse Commissie voor de mensenrechten;

Elementen voor een EU-standpunt over het juridisch bindend instrument

16. is ingenomen met het geactualiseerde ontwerp van het juridisch bindend instrument, dat in juli 2023 is gepubliceerd, en is van mening dat het een solide en veelbelovende basis biedt om de onderhandelingen vooruit te helpen, maar erkent ook dat er verbeteringen nodig zijn, evenals afstemming op de leidende beginselen van de VN, de OESO-richtsnoeren en andere geldende internationale normen;
17. is van mening dat de EU zich tot doel moet stellen een juridisch bindend instrument tot

stand te brengen dat verenigbaar is met en een aanvulling vormt op de lopende normatieve ontwikkelingen op EU-niveau, en dat zo bijdraagt tot de totstandbrenging van een coherenter wereldwijd rechtskader inzake bedrijfsleven en mensenrechten;

18. is voorstander van een brede reikwijdte voor het juridisch bindend instrument waarmee wordt gewaarborgd dat verantwoordelijkheid in alle mondiale waardeketens van toepassing is; is van mening dat de staten die partij zijn de flexibiliteit moeten hebben om in hun nationale wetgeving een onderscheid te maken in de wijze waarop bedrijven, met name kmo's, zich van de preventieverplichtingen uit hoofde van het juridisch bindend instrument kwijten, in verhouding tot hun omvang, sector, eigendom, operationele context en de ernst van de effecten op de mensenrechten, aangezien zo belangrijke speelruimte wordt geboden voor nationale aanpassing en wordt gezorgd voor consistentie met de universele reikwijdte van de leidende beginselen van de VN; wijst erop dat micro-, kleine en middelgrote ondernemingen in veel regio's in de wereld de stuwende kracht achter de plaatselijke economie vormen; beklemtoont dat micro-, kleine en middelgrote ondernemingen wereldwijd 90 % van alle bedrijven uitmaken en goed zijn voor 60 tot 70 % van de werkgelegenheid en voor 50 % van het bruto binnenlands product; herhaalt dat het belangrijk is ervoor te zorgen dat de verplichtingen en vereisten van het instrument evenredig en proportioneel zijn ten opzichte van de omvang, middelen en invloed van bedrijven, en dringt er bij de EU op aan om bij de onderhandelingen over het instrument te voorzien in waarborgen voor micro-, kleine en middelgrote ondernemingen;
19. is van mening dat wat wordt verstaan onder bedrijfsactiviteiten in overeenstemming moet zijn met de leidende beginselen van de VN;
20. benadrukt dat het juridisch bindend instrument betrekking moet hebben op een breed toepassingsgebied van internationale instrumenten, met inbegrip van maar niet beperkt tot de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, alle belangrijke internationale mensenrechtenverdragen en de fundamentele verdragen van de Internationale Arbeidsorganisatie, in overeenstemming met de universaliteit en ondeelbaarheid van de mensenrechten;
21. betreurt dat verscheidene verwijzingen naar het milieu en de klimaatverandering, onder meer wat aansprakelijkheid betreft, in het meest recente ontwerp uit het toepassingsgebied van het juridisch bindend instrument zijn geschrapt; is van mening dat de EU en de lidstaten ernaar moeten streven om de milieu- en klimaat effecten van bedrijfsactiviteiten op te nemen in het toepassingsgebied van het juridisch bindend instrument, in overeenstemming met de wetgeving, beleidslijnen en ambitie van de EU op dit gebied, en bijgevolg rekening moeten houden met de toenemende mate waarin de effecten van bedrijfsactiviteiten zich laten voelen wat klimaatverandering en aantasting van het milieu betreft, hetgeen op zijn beurt gevolgen heeft voor de mensenrechten;
22. benadrukt dat het juridisch bindend instrument moet voorzien in een ambitieus, alomvattend, responsief en verplicht kader voor de preventie van mensenrechtenschendingen door ondernemingen, met name door het vaststellen van de verplichting voor staten die partij zijn om passende en doeltreffende wet- en regelgevingsmaatregelen en andere maatregelen vast te stellen om wanpraktijken van bedrijven te voorkomen en de praktijk van passende zorgvuldigheid op het gebied van

milieu en eerbiediging van de mensenrechten door alle bedrijven te waarborgen; merkt in dit verband op dat staten die partij zijn de flexibiliteit moeten hebben om hun preventiekaders aan hun eigen rechtsstelsel aan te passen, waarbij de mensenrechten evenwel voorop moeten blijven staan, en dat dit een sleutelfactor zou zijn om een breed draagvlak voor het juridisch bindend instrument te creëren;

23. dringt er bij de EU en de lidstaten op aan om er in overeenstemming met de bepalingen van de leidende beginselen van de VN op toe te zien dat het preventiekader van het juridisch bindend instrument ondernemingen ertoe verplicht verscherpte passende zorgvuldigheid toe te passen wanneer zij actief zijn in gebieden met een verhoogd risico op grove schendingen van de mensenrechten, zoals conflictgebieden of bezette of geannexeerde gebieden, onder meer door verwijzingen naar het internationaal humanitair recht, het internationaal strafrecht en het internationaal gewoonterecht in het toepassingsgebied van het juridisch bindend instrument op te nemen; is van mening dat in het juridisch bindend instrument ook aandacht moet worden besteed aan aspecten die verband houden met bedrijfsactiviteiten in door rampen getroffen gebieden of die betrekking hebben op klimaatgevoelige gemeenschappen, aangezien deze aspecten steeds relevanter worden in de context van de klimaatcrisis;
24. is van mening dat de verplichting voor bedrijven om een risicogebaseerde aanpak te hanteren en vóór en tijdens hun activiteiten regelmatig mensenrechteneffectbeoordelingen uit te voeren en rekening te houden met de behoeften van mensen die een verhoogd risico lopen, bijzonder belangrijke elementen zijn voor het preventiekader van het juridisch bindend instrument, onder meer door hier een genderperspectief in op te nemen, maar ook door rekening te houden met kwesties in verband met groepen die risico lopen op kwetsbaarheid of marginalisering, zoals inheemse en traditionele gemeenschappen, minderheden en mensenrechten- en milieuverdedigers;
25. dringt erop aan dat in het juridisch bindend instrument een centrale rol wordt toegekend aan betrokken belanghebbenden, met name door middel van de verplichte bevordering van de actieve en zinvolle participatie van relevante belanghebbenden, waaronder vakbonden, niet-gouvernementele organisaties, inheemse volkeren en gemeenschapsorganisaties, alsook de particuliere sector, bij de uitvoering van wetgeving, beleid en andere maatregelen, met bijzondere aandacht voor toegang tot de rechter en rechtsmiddelen;
26. dringt erop aan dat in het juridisch bindend instrument een definitie wordt opgenomen van actieve en zinvolle participatie van relevante belanghebbenden, onder meer door middel van interactieve contacten die te goeder trouw, doorlopend en met passende follow-up plaatsvinden, waarbij mogelijke belemmeringen die betrokkenheid in de weg staan in kaart worden gebracht en worden weggenomen, en waarbij wordt gewaarborgd dat belanghebbenden veilig kunnen deelnemen zonder te moeten vrezen voor represailles;
27. benadrukt dat het belangrijk is dat de EU en de lidstaten ervoor zorgen dat het juridisch bindend instrument de verplichting omvat om de rechten en de veiligheid van mensenrechtenverdedigers, milieubeschermers, journalisten, werknemers en inheemse volkeren en andere gemarginaliseerde groepen te beschermen, en dat aandacht voor

deze groepen in het hele instrument wordt gemainstreamd; wijst er met name op dat het belangrijk is het beginsel van vrije, voorafgaande en geïnformeerde toestemming van inheemse volkeren in het instrument vast te leggen;

28. verzoekt de EU en de lidstaten er mee voor te ijveren om corruptiebestrijding in het juridisch bindend instrument op te nemen, met het VN-Verdrag tegen corruptie als model, waarbij wordt erkend dat corruptie mensenrechtenschendingen faciliteert, bestendigt en institutionaliseert;
29. is bezorgd over de risico's van forumshopping en de effecten ervan op een gelijk speelveld, ook in de context van de EU; dringt aan op instrumenten op EU-niveau om deze risico's te beperken, met inbegrip van een monitoringmechanisme; benadrukt bijgevolg dat ervoor moet worden gezorgd dat landen robuuste en doeltreffende, maar ook praktische en evenredige mechanismen voor handhaving en toezicht op naleving invoeren; dringt er voorts op aan dat staten die partij zijn verplicht worden om regelmatig en grondig verslag uit te brengen; wijst op de mogelijke rol in dit verband van de processen die zijn vastgesteld voor de ontwikkeling van nationale actieplannen inzake bedrijfsleven en mensenrechten; merkt op dat het EU-mandaat ervoor moet zorgen dat vereisten zodanig worden ontworpen dat zij kunnen worden afgestemd op de huidige EU-wetgeving op dit gebied;
30. verwacht van de EU en de lidstaten dat zij in het kader van het juridisch bindend instrument pleiten voor robuuste bepalingen inzake toegang tot de rechter, met inbegrip van toegang tot door de staat ingestelde rechtsmiddelen, in overeenstemming met hun verbintenis om slachtoffers te beschermen, straffeloosheid te bestrijden en de leidende beginselen van de VN te handhaven;
31. benadrukt dat in de bepalingen van het juridisch bindend instrument betreffende de rechten van slachtoffers en rechthebbenden uitdrukkelijk moet worden aangegeven hoe het recht op een eerlijke, adequate, snelle, niet-discriminerende, passende en genderbewuste toegang tot de rechter, individuele of collectieve schadeloosstelling en een doeltreffende voorziening in rechte met betrekking tot mensenrechtenschendingen die door bedrijven zijn veroorzaakt of waarbij bedrijven een rol hebben gespeeld, kunnen worden gewaarborgd; merkt op dat dit het recht op collectieve vorderingen, toegang tot rechtsbijstand, het recht om te worden gehoord in alle fasen van de procedure, toegang tot informatie in het bezit van bedrijven zoals gedefinieerd in de desbetreffende rechtsgebieden, en de bescherming tegen represailles en revictimisatie moet omvatten; is van mening dat in het ontwerp moet worden voorzien in mechanismen om de bewijslast voor slachtoffers te verlichten, teneinde het recht van slachtoffers op toegang tot rechtsmiddelen te vergemakkelijken; meent dat de staten die partij zijn in dringende gevallen de vaststelling van voorlopige of voorzorgsmaatregelen moeten toestaan;
32. dringt erop aan dat het juridisch bindend instrument de staten die partij zijn ertoe verplicht om een alomvattend en adequaat systeem van wettelijke aansprakelijkheid te ontwikkelen dat aan de behoeften van slachtoffers voldoet wat rechtsmiddelen betreft en in verhouding staat tot de ernst van de wanpraktijk, waarbij wordt voorkomen dat onrechtmatige vorderingen worden gefaciliteerd; dringt er voorts op aan dat in het juridisch bindend instrument voorwaarden worden vastgelegd op basis waarvan de

aansprakelijkheid van bedrijven voor schade waarvoor zij verantwoordelijk zijn naar behoren kan worden vastgesteld;

33. benadrukt dat het juridisch bindend instrument een antwoord moet bieden op de praktische en procedurele hinderpalen waarmee slachtoffers van wanpraktijken van bedrijven te maken krijgen als ze hun recht willen halen, onder meer door aandacht te besteden aan de problemen die rechtbanken ondervinden bij het opeisen van hun bevoegdheid in een diverse reeks situaties en te waarborgen dat verjaringstermijnen toereikend en niet onnodig restrictief zijn; benadrukt dat het belangrijk is om in dit verband de nodige aandacht te besteden aan kwetsbare of gemarginaliseerde personen of groepen;
34. is ingenomen met het voorstel voor de oprichting van een internationaal slachtofferfonds in het kader van het juridisch bindend instrument, waarmee juridische en financiële steun kan worden verleend aan slachtoffers die toegang tot rechtsmiddelen wensen te krijgen;
35. benadrukt dat het juridisch bindend instrument de conferentie van de partijen voldoende bevoegdheden moet toekennen om mechanismen te kunnen instellen voor monitoring van de uitvoering van het juridisch bindend instrument en aanbevelingen te kunnen doen voor mogelijke verdere stappen; is van mening dat het in het kader van het juridisch bindend instrument opgerichte comité bevoegd moet zijn voor het ontvangen en behandelen van mededelingen en klachten van personen, gemeenschappen of hun vertegenwoordigers met betrekking tot onder dit instrument vallende mensenrechtenschendingen door bedrijven die in strijd zijn met de bepalingen van het instrument, alsook met betrekking tot schendingen van de in het juridisch bindend instrument vastgestelde rechten door een staat die partij is;
36. verzoekt de Commissie haar financiële en technische steun aan nationale autoriteiten in niet-EU-landen op het gebied van bedrijfsleven en mensenrechten op te voeren, met name door i) het vaststellen en uitvoeren van nationale actieplannen in het kader van de leidende beginselen van de VN, ii) de ontwikkeling van buitengerechtelijke mechanismen, zoals ombudsdiensten of nationale contactpunten, iii) wetgevingsinitiatieven ter bescherming van klokkenluiders en ter regulering van bedrijfsactiviteiten met betrekking tot mensenrechten en milieugerelateerde verplichtingen, en iv) de bevordering van en voorziening in toegankelijke en efficiënte rechtsmiddelen voor slachtoffers; moedigt de Commissie aan meer steun te verlenen aan maatschappelijke organisaties op deze gebieden;
  - o
  - o o
37. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad, de Commissie, de vicevoorzitter van de Commissie/hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid, de voorzitter van de VN-Mensenrechtenraad en de voorzitter van de intergouvernementele werkgroep voor onbepaalde duur.

TOELICHTING

Bedrijven zijn belangrijke spelers in de context van economische globalisering, financiële diensten en internationale handel en zijn verplicht alle toepasselijke wetten en internationale verdragen na te leven en de mensenrechten te eerbiedigen. Ze kunnen de oorzaak zijn van, bijdragen tot of rechtstreeks in verband worden gebracht met negatieve effecten op de mensenrechten en het milieu. Bedrijven kunnen echter ook een belangrijke rol spelen bij het bevorderen van de mensenrechten, democratie en goed bestuur, milieunormen en verantwoord ondernemen.

Slachtoffers van wanpraktijken van bedrijven worden geconfronteerd met talrijke en overlappende obstakels bij de toegang tot rechtsmiddelen. Straffeloosheid voor mensenrechtenschendingen door transnationale ondernemingen wordt nauwelijks aangepakt doordat het ontbreekt aan een robuust en alomvattend regelgevingskader en afstemming op mondiaal en regionaal niveau.

De afgelopen jaren heeft de EU een aantal wetgevingsinitiatieven genomen om bedrijfsactiviteiten te reguleren op het vlak van mensenrechten en verplichtingen in verband met milieu en klimaat. Het gaat met name om het voorstel voor een EU-richtlijn inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid, de verordening inzake een verbod op met dwangarbeid vervaardigde producten, en tal van sectorale initiatieven, waaronder de verordening inzake ontbossingsvrije producten, de verordening inzake conflictmineralen en de wetgeving inzake kritieke grondstoffen.

Verschillende EU-lidstaten, zoals Frankrijk, Duitsland en Nederland, hebben onlangs bindende wetgeving inzake passende zorgvuldigheid aangenomen. Een aantal andere lidstaten overweegt dit voorbeeld te volgen.

Buiten de EU zijn inzake bedrijfsleven en mensenrechten regelgevingsinitiatieven, waaronder wetgeving, aangenomen of in behandeling in landen als Australië, Brazilië, de VS, Japan, Noorwegen, Nieuw-Zeeland, Canada, Mexico, Zuid-Afrika, Ghana en Zwitserland, en veel andere landen hebben een nationaal actieplan inzake bedrijfsleven en mensenrechten opgesteld.

Op het niveau van de Verenigde Naties heeft de VN-Mensenrechtenraad op 26 juni 2014 een resolutie aangenomen tot oprichting van een intergouvernementele werkgroep voor onbepaalde duur, die een internationaal juridisch bindend instrument moet uitwerken “om de activiteiten van transnationale ondernemingen en andere bedrijven te reguleren in het kader van het internationaal recht inzake de mensenrechten”.

De intergouvernementele werkgroep heeft tot dusver acht vergaderingen en een aantal regionale en andere raadplegingen van belanghebbenden gehouden. In juli 2023 heeft de voorzitter een geactualiseerd ontwerp van het instrument verspreid in de aanloop naar de negende vergadering van de intergouvernementele werkgroep, die gepland stond van 23 tot en met 27 oktober 2023.

Het standpunt van de EU en de lidstaten ten aanzien van de werkzaamheden van de intergouvernementele werkgroep is geëvolueerd. Aanvankelijk stemden alle EU-lidstaten die destijds lid van de Mensenrechtenraad waren, tegen de resolutie waarmee de onderhandelingen over het juridisch bindend instrument van start gingen, en bij gebrek aan een onderhandelingsmandaat nam de vertegenwoordiger van de EU alleen als waarnemer deel aan de vergaderingen van de intergouvernementele werkgroep, waarbij alleen algemene

verklaringen zijn afgelegd.

Vervolgens is het standpunt van de EU-lidstaten echter geleidelijk geëvolueerd en heeft een aantal van hen actief deelgenomen aan de recentste vergaderingen van de intergouvernementele werkgroep. Frankrijk en Portugal hebben zich aangesloten bij de groep van “vrienden van de voorzitter”. Bovendien heeft de Raad van de EU in het kader van zijn prioriteiten in mensenrechtenfora in 2023 beloofd “actief deel te nemen” aan de besprekingen binnen de VN over het juridisch bindend instrument, en zich bereid verklaard om met de voorzitter van de intergouvernementele werkgroep en de vrienden van de voorzitter samen te werken “om na te denken over een op consensus gebaseerd instrument dat de bescherming van slachtoffers effectief kan verbeteren en wereldwijd een gelijk speelveld tot stand kan brengen”.

Bij getroffen gemeenschappen, inheemse volkeren, vakbonden, leden van het maatschappelijk middenveld, wetenschappers en deskundigen wereldwijd is er sprake van aanzienlijke en toenemende belangstelling, mobilisatie en verwachtingen in verband met de besprekingen op VN-niveau over het juridisch bindend instrument.

Het Parlement heeft de besprekingen over het juridisch bindend instrument in de VN consequent gesteund, onder meer in een aantal resoluties. Nu de onderhandelingen over het juridisch bindend instrument in een stroomversnelling komen, werd het belangrijk geacht om het huidige standpunt van het Parlement onder de aandacht te brengen in het licht van de laatste ontwikkelingen, zowel op EU- als VN-niveau, en te herhalen dat de EU een ambitieus onderhandelingsmandaat moet aannemen om besluitvaardig aan de besprekingen te kunnen deelnemen.

BIJLAGE: ENTITEITEN WAARVAN OF PERSONEN VAN WIE DE RAPPOORTEUR INPUT HEEFT ONTVANGEN

Overeenkomstig artikel 8 van bijlage I bij het Reglement verklaart de rapporteur bij de opstelling van het verslag voorafgaand aan de goedkeuring ervan in de commissie input te hebben ontvangen van de volgende entiteiten of personen:

Entiteit en/of persoon
Senior Legal Advisor, European Center for Constitutional and Human Rights (ECCHR)
Corporate Regulation Officer, CIDSE
Chief Adviser & Senior Researcher, the Danish Institute for Human Rights
Policy Officer, EEAS
Legal & Policy Officer, DG JUST, European Commission
Advisor, International Organisation of Employers
Counsellor, Permanent Representation of Portugal to the EU
Namen van de betrokken entiteiten en/of personen

De bovenstaande lijst is opgesteld onder de exclusieve verantwoordelijkheid van de rapporteur.

25.10.2023

ADVIES VAN DE COMMISSIE ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

aan de Commissie buitenlandse zaken

inzake vaststelling van het standpunt van de EU over het bindend VN-instrument inzake bedrijfsleven en mensenrechten, en met name over de toegang tot rechtsmiddelen en de bescherming van slachtoffers
(2023/2108(INI))

Rapporteur voor advies: Miguel Urbán Crespo

SUGGESTIES

De Commissie ontwikkelingssamenwerking verzoekt de bevoegde Commissie buitenlandse zaken onderstaande suggesties in haar ontwerp-resolutie op te nemen:

- A. overwegende dat de EU op bepaalde waarden berust, namelijk eerbied voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en eerbiediging van de mensenrechten, zoals vastgelegd in artikel 2 van het Verdrag betreffende de Europese Unie; overwegende dat het internationale optreden van de EU op die beginselen moet steunen en in overeenstemming moet zijn met het beginsel van beleidssamenhang op het gebied van ontwikkelingssamenwerking, zoals vastgelegd in artikel 208 van het Verdrag van Lissabon;
- B. overwegende dat de uitvoering van de Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling en van het beginsel “niemand aan zijn lot overlaten” impliceert dat economische ontwikkeling samengaat met sociale rechtvaardigheid, good governance en eerbiediging van de mensenrechten;
- C. overwegende dat de slachtoffers van wanpraktijken van bedrijven geconfronteerd worden met tal van obstakels bij de toegang tot rechtsmiddelen; overwegende dat straffeloosheid voor mensenrechtenschendingen door transnationale bedrijven nauwelijks wordt aangepakt doordat het ontbreekt aan een robuust en alomvattend mondiaal regelgevingskader;
- D. overwegende dat de slachtoffers van deze mensenrechtenschendingen voornamelijk arme en kwetsbare mensen zijn;
  - 1. betreurt dat de leidende beginselen inzake bedrijfsleven en mensenrechten van de VN (UNGP's) niet tot uitdrukking komen in bindende instrumenten; herinnert eraan dat de onbevredigende implementatie van de UNGP's alsook van andere internationaal erkende normen, zoals de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling, voornamelijk toe te schrijven is aan hun niet-bindende karakter;
  - 2. stelt met bezorgdheid vast dat er sprake is van onevenwicht tussen de rechten en de plichten van transnationale bedrijven (TNC's), met name in de verdragen inzake investeringsbescherming, die investeerders veel rechten toekennen die niet noodzakelijkerwijs vergezeld gaan van bindende en afdwingbare verplichtingen op het gebied van de eerbiediging van de mensenrechten, het arbeidsrecht en de milieuwetgeving;
  - 3. onderstreept dat er dringend bindende en afdwingbare internationale normen moeten worden vastgesteld om de activiteiten van TNC's en hun mondiale waardeketens te reguleren; beklemtoont dat een groot deel van de inbreuken op de mensenrechten, het arbeidsrecht en de milieuwetgeving voor rekening komt van een aantal op het noordelijk halfrond gevestigde TNC's, bij hun bedrijfsactiviteiten in ontwikkelingslanden;
  - 4. herinnert eraan dat het aantal gevallen waarin bedrijven de rechten van werknemers met

voeten treden overall in de wereld toeneemt en dat uit de Rights Index van het Internationaal Verbond van Vrije Vakverenigingen blijkt dat 113 landen werknemers het recht ontzeggen om een vakbond op te richten of daar lid van te worden (in 2021 waren dit er 106), dat 87 % van de landen het stakingsrecht niet erkennen, en dat in vier van de vijf landen collectieve onderhandelingen niet toegestaan zijn;

5. geeft aan dat de inwoners van ontwikkelingslanden, en met name inheemse en traditionele gemeenschappen, kleine boeren en andere kleinschalige voedselproducenten, vrouwen, mensenrechtenverdedigers en werkenden, minderheden en andere kwetsbare groepen, disproportioneel getroffen worden door de inbreuken op de mensenrechten, de arbeidsrechten en de milieurechten die TNC's plegen; stelt vast dat deze inbreuken verder worden verergerd door corruptie én vaak onbestraft blijven, zoals in de emblematische gevallen van Mariana en Brumadinho (Brazilië), Rana Plaza (Bangladesh), Marikana (Zuid-Afrika) en Chevron-Texaco (Ecuador), en vele andere; dringt erop aan de transparantie te bevorderen door van TNC's te verlangen dat zij relevante informatie openbaar maken over hun bedrijfsactiviteiten, de gevolgen daarvan voor de mensenrechten en de maatregelen die zij nemen om iets aan die gevolgen te doen, alsook op waarborgen inzake de toegang tot rechtsmiddelen, met bijzondere aandacht voor de sociale dimensie en minderheden en andere kwetsbare groepen, én op een doeltreffende voorziening in rechte voor de slachtoffers van mensenrechtenschendingen en wanpraktijken;
6. benadrukt dat micro, kleine en middelgrote ondernemingen (MSME's) in veel regio's in de wereld de stuwende kracht achter de plaatselijke economieën vormen; onderstreept dat MSME's 90 % van alle bedrijven uitmaken, dat 60 tot 70 % van alle werkenden in MSME's werken, en dat MSME's goed zijn voor 50 % van het bruto binnenlands product wereldwijd; herhaalt dat het belangrijk is om voor een gelijk speelveld te zorgen en verzoekt de Commissie met klem om bij de onderhandelingen over het instrument in waarborgen en uitzonderingen voor MSME's te voorzien;
7. verzoekt de Raad goedkeuring te hechten aan een ambitieus mandaat voor de Commissie om volledig te participeren in de onderhandelingen over een juridisch bindend VN-instrument inzake transnationale ondernemingen en mensenrechten, in overeenstemming met de doelstellingen zoals bedoeld in resolutie 26/9 van de VN-Mensenrechtenraad van 14 juli 2014, die de grondslag voor die onderhandelingen vormt; beklemtoont dat de onderhandelingen, net als het EU-mandaat, moeten leiden tot samenwerking met bestaande en potentiële partners uit het bedrijfsleven en op het gebied van de mensenrechten, alsook tot betekenisvol overleg met belanghebbende partijen die met de gevolgen van het verdrag te maken zullen krijgen, zoals internationale organisaties, vakbonden en andere organisaties die werkenden vertegenwoordigen en organisaties van het maatschappelijk middenveld; beklemtoont verder dat gedurende het hele proces een gendergevoelige benadering moet worden gevolgd, aangezien mensenrechtenschendingen niet genderneutraal zijn en niet als zodanig moeten worden behandeld; geeft met klem aan dat de diplomatieke inspanningen en de reputatie van de EU als geloofwaardige partner en verdediger van de mensen- en de milieurechten moeten worden versterkt; onderstreept dat de positie van de EU met het oog hierop moet steunen op het beginsel dat de mensenrechten altijd het zwaarst wegen en robuuste handhavings- en monitoringsmechanismen (inclusief rapportagevereisten en periodieke toetsingen ter waarborging van de naleving), toegang

tot rechtsmiddelen voor de slachtoffers van mensenrechtenschendingen, en gezamenlijke en meerdere bepalingen inzake de aansprakelijkheid van TNC's en hun waardeketens moet omvatten die verschillen en los staan van die van staten; verzoekt de Commissie volledig te participeren in toekomstige onderhandelingen over het bindende VN-verdrag inzake bedrijfsleven en mensenrechten en te waarborgen dat het een breed toepassingsgebied heeft dat alle internationaal erkende mensenrechten, inclusief de fundamentele werknemers- en vakbondsrechten, omvat zoals gedefinieerd door relevante internationale arbeidsnormen en stoelend op alle relevante verdragen van de VN; merkt op dat de lidstaten anders afzonderlijk aan het proces zouden moeten deelnemen;

8. benadrukt dat het belangrijk is dat het juridisch bindend instrument waarover onderhandeld wordt, betrekking heeft op alle TNC's en andere bedrijven met een transnationaal karakter, zoals bedoeld in resolutie 26/9, alsook op hun activiteiten die uitgevoerd worden door filialen, dochterondernemingen, agenten, leveranciers, partnerschappen, joint ventures en constructies met uiteindelijk eigenaarschap; maakt zich evenwel zorgen over het nog altijd bestaande grote aantal mazen in de governance op internationaal niveau en roept op tot continuering van de multilaterale samenwerking om een consistent signaal af te geven aan bestaande en potentiële samenwerkingspartners;
9. benadrukt het belang van het opnemen van op het moederbedrijf gebaseerde extraterritoriale regelgeving en van toegang tot rechtbanken voor de slachtoffers van mensenrechtenschendingen door transnationale ondernemingen in het land van vestiging van transnationale ondernemingen; beklemtoont dat het met name belangrijk is duidelijk vast te leggen aan welke verplichtingen TNC's zich moeten houden in verband met de uitbanning van kinderarbeid en dwangarbeid uit hun toeleveringsketens en bedrijfsactiviteiten;
10. onderstreept dat dit soort juridisch bindend instrument, dat bedoeld is om slachtoffers doeltreffend te beschermen en voor toegang tot de rechter te zorgen, onder andere betrekking moet hebben op vrije, voorafgaande en geïnformeerde toestemming voor activiteiten in gebieden van inheemse gemeenschappen, betekenisvolle raadpleging en participatie van getroffen individuen en gemeenschappen over respectievelijk in besluitvormingsprocessen betreffende activiteiten van TNC's die gevolgen voor hun levens en bronnen van inkomsten kunnen hebben, het recht om "nee" te zeggen, omkering van de bewijslast, mechanismen die extraterritoriale jurisdictie waarborgen, zoals (*forum necessitatis*), en een verbod op afwijzing van de bevoegdheid (*forum non conveniens*), verplichtingen inzake internationale samenwerking voor het afdwingen van in andere landen gedane uitspraken, het recht op informatie, en het recht op volledige schadevergoeding; benadrukt dat het recht op volledig herstel zowel verwijst naar het proces van herstel van een negatief effect op de mensen-, arbeids- en/of milieurechten voor de slachtoffers, hun gezinnen of getroffen gemeenschappen als naar de inhoudelijke resultaten die het negatieve effect kunnen tegengaan of compenseren; benadrukt dat het herstel adequaat, doeltreffend en snel moet zijn, en in verhouding moet staan tot de ernst van de schendingen en de geleden schade, en in alle gevallen aangepast moet zijn aan de specifieke context en situatie van de houder van de rechten;
11. is van oordeel dat de overeenkomst, doordat deze wereldwijd

zorgvuldigheidsverplichtingen in verband met de mensenrechten, het milieu en het klimaat vaststelt, voor grotere doeltreffendheid zorgt van de geplande EU-richtlijn inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid (CSDDD) en ertoe leidt dat overal in de wereld dezelfde hoge normen gelden; onderstreept in dit verband dat het CSDDD-voorstel een meer alomvattende en inclusieve benadering moet behelzen; is er daarnaast van overtuigd dat het VN-verdrag tot belangrijke bepalingen zou kunnen leiden voor het verbeteren van de wettelijke bescherming van getroffen personen, resulterend in versterking van de EU-richtlijn;

12. onderstreept de belangrijke rol van mensenrechtenverdedigers, -groepen en -organisaties en van vakbondsactivisten, en het belang van het expliciet in het verdrag opnemen van het recht van bescherming van de mensen-, milieu- en arbeidsrechten, alsook - in concreto - het recht van bescherming tegen en vrijwaring van intimidatie en vergeldingsmaatregelen;
13. herinnert eraan dat de bevordering van fatsoenlijke arbeidsrechten, zoals duurzaam ondernemen, sociale dialoog, vrijheid van vereniging, collectieve onderhandelingen en sociale bescherming, een *conditio sine qua non* is voor de eliminatie van mensenrechtenschendingen;
14. herinnert eraan dat zorgvuldigheid een kernonderdeel vormt van de tweede pijler van de UNGP's betreffende verantwoord ondernemen en eerbiediging van de mensenrechten; benadrukt dat doeltreffende zorgvuldigheidspraktijken ook kunnen bijdragen aan betere toegang tot rechtsmiddelen; stelt vast dat de toepassing van zorgvuldigheidsprocedures niet automatisch betekent dat TNC's vrijgesteld zijn van hun aansprakelijkheid.

INFORMATIE OVER DE GOEDKEURING IN DE ADVISERENDE COMMISSIE

Datum goedkeuring	24.10.2023
Uitslag eindstemming	+: 10 -: 8 0: 0
Bij de eindstemming aanwezige leden	Barry Andrews, Dominique Bilde, Catherine Chabaud, Antoni Comín i Oliveres, Mónica Silvana González, Pierrette Herzberger-Fofana, György Hölvényi, Rasa Juknevičienė, Beata Kempa, Karsten Lucke, Eleni Stavrou, Tomas Tobé, Miguel Urbán Crespo
Bij de eindstemming aanwezige vaste plaatsvervangers	Ilan De Basso, Marlene Mortler, Caroline Roose, Carlos Zorrinho
Bij de eindstemming aanwezige plaatsvervangers (art. 209, lid 7)	Karolin Braunsberger-Reinhold

HOOFDELIJKE EINDSTEMMING IN DE ADVISERENDE COMMISSIE

10	+
NI	Antoni Comín i Oliveres
Renew	Barry Andrews, Catherine Chabaud
S&D	Ilan De Basso, Mónica Silvana González, Karsten Lucke, Carlos Zorrinho
The Left	Miguel Urbán Crespo
Verts/ALE	Pierrette Herzberger-Fofana, Caroline Roose

8	-
ECR	Beata Kempa
ID	Dominique Bilde
PPE	Karolin Braunsberger-Reinhold, György Hölvényi, Rasa Juknevičienė, Marlene Mortler, Eleni Stavrou, Tomas Tobé

0	0
-	-

Verklaring van de gebruikte tekens:

+ : voor

- : tegen

0 : onthouding

INFORMATIE OVER DE GOEDKEURING IN DE BEVOEGDE COMMISSIE

Datum goedkeuring	28.11.2023
Uitslag eindstemming	+: 46 -: 3 0: 7
Bij de eindstemming aanwezige leden	Alexander Alexandrov Yordanov, Maria Arena, Petras Auštrevičius, Traian Băsescu, Fabio Massimo Castaldo, Włodzimierz Cimoszewicz, Anna Fotyga, Michael Gahler, Kinga Gál, Sunčana Glavak, Raphaël Glucksmann, Klemen Grošelj, Bernard Guetta, Márton Gyöngyösi, Sandra Kalniete, Andrius Kubilius, Jean-Lin Lacapelle, David Lega, Pedro Marques, David McAllister, Sven Mikser, Francisco José Millán Mon, Alessandra Moretti, Matjaž Nemeč, Thijs Reuten, Nacho Sánchez Amor, Isabel Santos, Mounir Satouri, Andreas Schieder, Jordi Solé, Tineke Strik, Dominik Tarczyński, Hermann Tertsch, Viola von Cramon-Taubadel, Thomas Waitz, Witold Jan Waszczykowski, Charlie Weimers, Isabel Wiseler-Lima, Salima Yenbou, Tomáš Zdechovský, Bernhard Zimniok, Željana Zovko
Bij de eindstemming aanwezige vaste plaatsvervangers	Jakop G. Dalunde, Christophe Grudler, Anja Haga, Andrey Kovatchev, Georgios Kyrtos, María Soraya Rodríguez Ramos, Mick Wallace, Elena Yoncheva, Milan Zver
Bij de eindstemming aanwezige plaatsvervangers (art. 209, lid 7)	Vladimír Bilčík, Clare Daly, Mónica Silvana González, Kostas Papadakis, Miguel Urbán Crespo

HOOFDELIJKE EINDSTEMMING IN DE BEVOEGDE COMMISSIE

46	+
ECR	Anna Fotyga, Dominik Tarczyński, Witold Jan Waszczykowski
NI	Fabio Massimo Castaldo, Márton Gyöngyösi
PPE	Alexander Alexandrov Yordanov, Traian Băsescu, Vladimír Bilčík, Michael Gahler, Sunčana Glavak, Anja Haga, Sandra Kalniete, Andrey Kovatchev, Andrius Kubilius, David McAllister, Francisco José Millán Mon, Isabel Wiseler-Lima, Tomáš Zdechovský, Željana Zovko, Milan Zver
Renew	Petras Auštrevičius, Klemen Grošelj, Christophe Grudler, Bernard Guetta, Georgios Kyrtos, María Soraya Rodríguez Ramos, Salima Yenbou
S&D	Maria Arena, Włodzimierz Cimoszewicz, Raphaël Glucksmann, Mónica Silvana González, Pedro Marques, Sven Mikser, Alessandra Moretti, Matjaž Nemeč, Thijs Reuten, Nacho Sánchez Amor, Isabel Santos, Andreas Schieder, Elena Yoncheva
Verts/ALE	Jakop G. Dalunde, Mounir Satouri, Jordi Solé, Tineke Strik, Viola von Cramon-Taubadel, Thomas Waitz

3	-
ECR	Hermann Tertsch, Charlie Weimers
ID	Bernhard Zimniok

7	0
ID	Jean-Lin Lacapelle
NI	Kinga Gál, Kostas Papadakis
PPE	David Lega
The Left	Clare Daly, Miguel Urbán Crespo, Mick Wallace

Verklaring van de gebruikte tekens:

+ : voor

- : tegen

0 : onthouding